

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І КЛАСИЧНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

**ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ЗОБРАЖЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ
У РОМАНІ Е. ДОКТОРОУ «РЕГТАЙМ»**

Кваліфікаційна робота
студентки 2 курсу
другого (магістерського) рівня
вищої освіти
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.08 «класичні мови
та літератури (переклад включно)»
Костюк Поліни Віталіївни

Науковий керівник:
Кравець Олена Миколаївна,
кандидат філологічних,
доцент

Харків-2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е. ДОКТОРОУ	6
1.1 Творчість Е. Доктороу в сучасному літературознавстві.....	6
1.2 Теоретичні засади вивчення творчості письменника.....	13
Висновки до розділу 1	15
Розділ 2. ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ЗОБРАЖЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ Е. ДОКТОРОУ «РЕГТАЙМ»	18
2.1 Заголовок твору і сюжетно-композиційна будова роману Е. Доктороу «Регтайм».....	18
2.2 Специфіка художнього зображення персонажів у творі письменника.....	28
Висновки до розділу 2	36
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44

ВСТУП

Творчість Едгара Лоренса Доктороу (1931-2015) посідає дуже важливе місце в сучасній американській літературі. Цей автор відомий тим, що він глибоко вивчає та талановито відтворює життя американців впродовж ХІХ–ХХ століть. Критики та літературознавці вважають його одним із найталановитіших романістів постмодернізму.

Дослідження роману Е. Доктороу «Регтайм» приваблює багатьох зарубіжних та вітчизняних критиків. Тематичний підхід до аналізу роману використовували такі дослідники як Р. Треннер, М. Какутані, Я. Засурський, Т. Денисова; історико-літературний підхід простежується у літературознавців: Л. Хатчеон, Д. Карр, А. Кравченко, Н. Карліна; поетику твору Е. Доктороу та інтермедіальність вивчали у своїх дослідженнях Я. Юхимчук, Л. Білоножко. Втім ще залишилися неоміфологічні аспекти текстів Е. Доктороу, які мало досліджені.

Методи дослідження. Тема роботи зумовила використання в роботі комплексного підходу, який базується на поєднанні методів культурно-історичного та структурно-семіотичного аналізу тексту. Запропонована тема зумовлює також звернутися до численних досліджень, присвячених творчості Е. Доктороу (Я. Засурський, Л. Білоножко, Л. Агрба, О. Анциферова, Т. Денисова).

Актуальність роботи обумовлена, тим, що у творчості Е. Доктороу знайшли своє відображення провідні тенденції американської літератури рубежу ХХ–ХХІ століть. До того ж, ця тема недостатньо вивчена і розкрита, тому вона потребує більше досліджень, цей матеріал необхідно осмислити, структурувати та узагальнити.

Мета роботи полягає у дослідженні особливостей художнього зображення персонажів у романі Едгара Лоуренса Доктороу «Регтайм».

Для досягнення поставленої мети необхідно:

- 1) проаналізувати ступінь дослідженості творчості Е. Доктороу в романі «Регтайм» у вітчизняному і зарубіжному літературознавстві;
- 2) проаналізувати символічність заголовку твору письменника і його сюжетно-композиційну будову;
- 3) дослідити особливості художнього зображення персонажів роману «Регтайм».

Об'єктом дослідження є роман Е. Доктороу «Регтайм».

Предмет дослідження – особливості художнього зображення персонажів у романі письменника «Регтайм».

Теоретичну основу становлять наукові дослідження, присвячені вивченню творчості Е. Доктороу зарубіжними і вітчизняними літературознавцями. До них належать праці зарубіжних (Крістофер Леман-Хаупт, Дж.Клейтон, Д. Карр, Р. Треннер, Л. Хатчен, Дж. Апдайк, Х. Уайт; Л. Агрба, О. Карасик, Є. Маслова) учених, які присвячено творчості Е. Доктороу), вітчизняних (Л. Білоножко, Т. Денисова, Я. Засурський, О. Євченко, Н. Карліна). Були використані також теоретичні праці, що стосуються вивчення системи персонажів творів, а також проблем вивчення часопросторових категорій (М. Бахтін, Ю. Лотман).

Наукова новизна полягає у тому, що здійснено системний аналіз художнього рівня системи персонажів, а також заголовку твору і сюжетно-композиційної будови роману Е. Доктороу «Регтайм». Виявлені особливості створення і міфологічні риси персонажів твору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана в межах наукового семінару «Неоміфологізм в сучасній американській літературі». Відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Світова література і класичні мови у сучасному науковому дискурсі».

Практичне значення роботи: матеріал може бути використаний при підготовці уроків з історії світової літератури, при вивченні композиційних особливостей літературних творів.

Структура і обсяг роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, а також списку використаних джерел. Загальний обсяг дослідження становить 47 сторінок. Список використаних джерел складається з 38 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е. ДОКТОРОУ

1.1 Творчість Е. Доктороу в сучасному літературознавстві

Едгар Лоренс Доктороу (1931-2015) - американський письменник, лауреат багатьох фахових премій. Письменник народився в Бронксі, США, в сім'ї єврейських емігрантів, до служби в армії (1953-1955) Е. Доктороу завершив навчання в магістратурі з філології при Колумбійському університеті, згодом він працював в сценарному відділі студії «Columbia Pictures», редактором в «New American Library» і видавництві «Dial Press».

З 1969 він повністю присвятив себе літературній і викладацькій діяльності. Зокрема, Доктороу був викладачем у коледжі Сари Лоуренс, у Єльській драматичній школі, у Принстонському, Каліфорнійському і Нью-Йоркському університетах. У 1960 одружився зі студенткою театрального інституту Колумбійського університету, Хелен Сетцер, яка народила йому трьох дітей.

У 1984 письменник став членом Американської академії мистецтв й літератури та Національного інституту мистецтв і словесності. Е. Доктороу почав літературну діяльність, спираючись на традиції соціально-критичного роману США 30-40-х рр. двадцятого століття, і впродовж життя, на думку літературознавців, продовжував цю традицію у всіх своїх наступних творах.

Звернення до соціальної проблематики «великої депресії» 30-х рр. ХХ ст. простежується вже в першому романі Доктороу - «Welcome to Hard Times». Ще більшим ступенем ідейно-політичної злободенності був відзначений роман «The Book of Daniel», написаний у формі автобіографії молодого людини, батьки якої загинули на електричному стільці, коли їх було звинувачено в державній зраді. Прозорі алюзії сюжету явно натякали на

«справу» Етель і Юліуса Розенбергів, звинувачених у сприянні видачі Радянському Союзу секретів ядерної технології і страчених влітку 1953 року.

Широке визнання талант Е. Доктороу отримав, коли опублікував роман «Регтайм» (1975), який відповідав потребам американського суспільства в осмисленні витоків своєї сучасної історії.

Ідеєю перехідності історичних епох просякнутий наступний роман Доктороу, «Loop Lake», в якому письменник зобразив період «червоного десятиліття» в Америці, духовно-емоційний світ 30-х рр. двадцятого століття.

Автобіографічні мотиви, що не виходять за межі спогадів про дитинство і ранню юність, переважали в романі «Всесвітня виставка», в якому відтворено потік спогадів хлопчика з небагатої єврейської родини в 30-ті роки, який мешкає в Бронксі, в одному з найбільш маргінальних районів Нью-Йорка.

Сюжетно-композиційна структура роману «Біллі Батгейт» доволі складна, події, які описуються у творі, стосуються життя простих людей у Нью-Йорку 30-х років, епіцентру гангстерських розборок того часу. Ця історична епоха, яку відображено в романі, передає атмосферу труднощів, з якими стикалися пересічні американці. Е. Доктороу показує вплив епохи та протистояння їй головного героя, 16-річного Біллі з жебрацького району Бронкса.

Події роману Е. Доктороу «Марш» розгортаються в 1864-1865 роках на тлі Громадянської війни в США. Це реальні історичні події, марш генерала Шермана, який увійшов в історію, оскільки його рішучі і жорстокі дії допомогли перемогти жителям Півночі. У цьому романі Доктороу послідовно проводить основну думку, що будь-яка війна схожа на пекло, тому жити на війні означає, що ти живеш у пеклі.

В останні роки Е. Доктороу часто виступав як літературний критик і публіцист зі статтями програмного, літературно-політичного і культурологічного характеру.

У 1969 році письменник розпочав роботу над романом «Книга Деніела» «The Book of Daniel», яку було перекладено також як «Книга пророка Деніела», а у 1983 році цей твір було екранізовано режисером Сідні Люметом (фільм «Daniel»). Загалом три романи Е. Доктороу було екранізовано, а найвідоміша книга, «Регтайм», стала бестселером.

У зарубіжному науково-критичному дискурсі літературну спадщину Е. Доктороу вивчали такі відомі літературознавці, як : Крістофер Леман-Хаупт, Р. Треннер, Дж. Клейтон, Д. Карр, Я. Засурський, Т. Бенедиктова, серед вітчизняних учених Л. Білоножко, Т. Денисова, О. Ткаченко та інші.

Творчість Е. Доктороу критики розглядають як одне з великих досягнень сучасної американської літератури. Вони визначають, що цей автор має неординарний погляд на історію Америки XIX–XX ст., він є одним із дуже шанованих романістів доби постмодернізму. Письменник змальовує Нью-Йорк, проблеми його мешканців в контексті історичних обставини і соціальних проблем Америки.

Особливу увагу американських критиків і літературознавців привернув увагу роман Е. Доктороу «Регтайм». Науковці визначали специфічне переплетення і взаємодію історії й вигадки у творі. Так, американський критик К. Леман-Хаупт зазначав, що «це надзвичайно оригінальний експеримент в історичній белетристиці». Критик Р. Треннер наголошував, що найважливішою рисою творчості Е. Доктороу є його «відчуття моральності». Головними проблемами, які порушує письменник у своїх романах, на думку дослідника, є соціальні та етнічні суперечності, які він намагається повністю розкрити, однак політична упередженість робить його представником «мистецтва протесту» [23: 167].

На думку американського критика М. Какутані, твір письменника «Регтайм» продемонстрував здатність автора показати час тієї епохи, особливості історичного періоду розвитку Америки, зокрема життя мешканців Нью-Йорку з 1900-х років і до початку Першої світової війни. Спираючись

на реальні обставини, Е. Доктороу будує художню оповідь, де поєднує точні історичні деталі та вигадані персонажі.

Л. Хатчен, канадська дослідниця, вважає, що «Регтайм» є «політичним романом», оскільки в ньому порушується політичні й соціальні проблеми: деполітизація робітничого руху, проблеми американського суспільства на початку століття та у шістдесяті роки. Дослідниця вважає, що Е. Доктороу доволі цинічно поставився до зображення історії Америки, але письменник заперечував це, тому що його метою не було написання підручника з історії, він намагався створити свій авторський міф про Америку [30: 136].

На початку 1970-х років Е. Доктороу критикував так звану «велику американську ідею». У романі «Регтайм» події відбуваються на початку двадцятого століття, коли Америка набуває статусу світової держави. У творі знайшли відображення прагнення прогресу, очікування результатів від наукового прогресу, віра у можливості людства, а з іншого боку, в американському суспільстві простежувалося накопичення багатства, соціальна нерівність і тероризм.

Роман виявляє доволі іронічне ставлення до минулого, критику американського капіталізму, також у творі автор порушує питання про співвідношення літератури й історії. На думку дослідників, роману письменника «Регтайм» притаманний історико-метафоричний стиль. Роман насичений багатьма деталями і точними реаліями, але крізь історію проглядає сучасне та актуальне. Реалізацію «американської мрії» відображено у романі письменника в життєвих шляхах персонажів: Татка, Г. Форда та Дж. Моргана.

У романі «Регтайм» Е. Доктороу запропонував новий погляд на історико-культурний розвиток Америки, поставивши під сумнів традиційне розуміння її минулого. Увага письменника до другорядних персонажів дуже контрастує з, так званими, нормами цього періоду. На думку деяких дослідників, автор намагається дослідити особливості менталітету американців. У всіх своїх персонажів Е. Доктороу Він виділяє одну

визначальну для всіх рису - це прагнення успіху, який, зазвичай, ототожнюється із накопиченням капіталу. Поведінка і вчинки головних персонажів (наприклад, життя Моргана) відтворюють проблеми і порушують теми, які важливі для митця: це проблеми бездуховності, знецінення традиційних моральних настанов, і, натомість, піднесення фальшивих ідеалів. Магнат Морган вважає, що гроші є єдиним ідолом для людства. На думку дослідників, письменник у романі вдається до містифікацій, що надає твору рис пародійного роману.

Більшість літературознавців, серед яких Дж. Фолк, А. Зверев, Н. Карліна, Т. Денисова, А. Євченко, у своїх працях, присвячених роману «Регтайм», відзначають такі його риси: звернення до історичної проблематики, зв'язок міфу та історії, порушення дискусії щодо поняття «американської мрії», екзистенційність та стилістичну орієнтацію на естетику постмодернізму. Крім того, жанр музичного твору «регтайм» в якості заголовку роману традиційно розглядається літературознавцями як метафора історико-культурних процесів сучасної автору епохи.

Л. Білоножко у своєму дослідженні розглядала імплікацію структурних особливостей мелодії регтайм у романі Е. Доктороу «Регтайм». У своїй статті вона зазначала, що «В мелодії регтайму дуже чітко простежується так званий кумулятивний ефект – принцип своєрідного нанизування музичних мотивів, які об'єднані між собою загальним настроєм, ритмом, емоційним забарвленням тощо. Подібний принцип у романі «Регтайм» втілений за допомогою використання однорідних членів речення і анафоричних висловлювань, що імітують особливості мотивно-ритмічного візерунка будь-якого регтайму».

Також Л. Білоножко вказувала на те, що автор у своєму романі за допомогою перелічення різних предметів вдається до іронії. На це може вказувати те, що Е. Доктороу в одному із розділів іронізує над відомим мільярдером, описуючи в деталях у види їжі, яку він вживав.

На думку Л. Білоножко персонажі роману «Регтайм» нагадують її акторів німого кіно, які можуть бути як комічними, так і драматичними, і бути схожими на мелодії регтайму в різних регістрах. Персонажі нібито намагаються показати свої емоції та переживання через дії.

Головним у заголовку роману літературознавець Я. Засурський вважав натяк на історизм. У своїх дослідженнях Я. Засурський зауважував, що заголовок твору визначає і художню фактуру роману, яка прагне охопити всі події того часу й опустити деякі деталі. Я. Засурський зазначає, що роман «Регтайм» через свою художню структуру менше залежить від перетинів історичних факторів. Також Я. Засурський зауважив, що частково погоджується з тим, що критики звинувачували Е. Доктороу в неточності при описі тих чи інших історичних подій, але вважає, що для автора роману важливими є більше не ці події, а їхня інтерпретація з позиції сьогодення.

Американський письменник і критик Джон Апдайк у своїй рецензії відзначає своє «проблемне відношення до найвідомішого бестселеру Е. Доктороу «Регтайм». На думку Джона Апдайка, в ньому американські відомі особистості змішуються з типовими і непримітними героями, які змушують історичних особистостей робити вчинки і опинитися в таких обставинах, які невідомі історикам. Все це скидається на забаву з беспорядними мертвими ляльками, і перетворює історичне оповідання на якусь гру.

Дж. Апдайк відмічає, що мова йде і про моральний аспект, і про естетичний. Автор рецензії визначає скрупульозне ставлення Е. Доктороу до фактів та історичних осіб в його творі.

На думку Х. Уайта, американського історика та літературознавця, критичний метод якого стосується систем історичної репрезентації, «історики по-різному виділяють різні аспекти одного історичного поля, однакову послідовність подій, так як вони по-різному бачать об'єкти цього поля, умовно розділяючи його на класи і види історичного буття, по-різному уявляючи собі відносини між ними, для того, щоб надати їм різні значення».

Х. Уайт вважає, що існування історичних реалій як мовних ігор і їх інтерпретацій неминуче. Грань між історією - history і історією - story, між «історією-архівом і історією-літературою» розмивається. Уайт згоден, що історики можуть володіти вірним знанням конкретних «історичних подій, але історичне оповідання підлягає такій самій оцінці, як і літературний твір, що має в якості основи комедію, трагедію або роман». Історія є результатом неминучого відбору, коли одні події акцентовані, а інші залишаються в тіні.

Особливе місце в системі образів роману Е. Доктороу посідає ілюзіоніст Гаррі Гудіні, якого деякі дослідники вважають, справжнім митцем, який у змозі творити постійно якісь чудеса, однак інші вважають його мистецтво лише ілюзією, уособленням американської культури ХХ століття. В іронічному контексті фокуси Гудіні вписуються в єдине «історичне» шоу.

Отже, зарубіжні й вітчизняні літературознавці відзначають, що творчість Е. Доктороу продовжує традиції класичної американської літератури. Основна ідея практично усіх його романів концентрується на соціальних аспектах сучасного суспільства, різко критичному сприйнятті дійсності і оточуючих реалій.

У працях вітчизняних та зарубіжних науковців відрізняються підходи до аналізу творчості Е. Доктороу і, зокрема, його роману «Регтайм». Можна визначити такі підходи: 1) історико-літературний підхід (Я. Засурський); 2) інтермедіальний підхід (Л. Білоножко, Л. Агрба, О. Анциферова); 3) дослідження поетики творів письменника (Т. Денисова).

1.2 Теоретичні засади вивчення письменника

Поняття неоміфологізму є загальним культурно-літературним явищем, яка розглядає міфологізм як вид художнього мислення. До філософської основи неоміфологізму можна віднести теорію архетипів К. Юнга, філософію К. Яспера інтуїтивізм, психоаналітичну теорію Фрейда та інших філософів. Неоміфологізм набув широкого розповсюдження у літературі двадцятого століття як явище модернізму, як осмислення кризи буржуазної культури.

На розвиток міфокритичної школи у літературознавстві значною мірою вплинув психоаналіз. З. Фройд надав розвитку психоаналізу, він вважав, що витоки міфу знаходяться у індивідуальному несвідомому, поштовхом для цього була сексуальна енергія людини «лібідо», «ерос». Також філософ відзначав «потяг» людини до смерті (Танатос) і «Едипів комплекс». Тож міфи і художні твори, згідно концепції З. Фрейда є відбиттям цих психологічних комплексів людини.

Також важливий внесок у становлення психоаналітичної теорії міфу зробив К. Юнг. На його думку, суб'єктом міфу є колектив, а міф повістує не тільки про становлення героя, але й його смерть та відродження. Важливим був досвід не окремої людини, а усього колективу, тобто колективне несвідоме, як досвід усіх попередніх поколінь.

Таким чином, Першообраз, або Архетип стають засобом передачі такого колективного досвіду. К. Юнг вважав архетипом схеми образів, що відтворюються несвідомо і формують активність уяви. У якості найважливіших міфологічних архетипів Юнг виділив архетипи «матері», «дитяти», «тіні», «анімуса» та «аніма», «мудрого старця» та «мудрої старої», «персони» та «маски» і «самоті».

Завдяки К. Юнгу з'явилась школа міфокритики, яку частіше за все називають юнганською. Концепції К. Юнга вплинули на подальші вивчення цієї теми.

Простір завжди був дуже важливою категорією у міфоепічній архаїчній моделі світу. З самого початку доречно підкреслити його відмінність від того геометризованого гомогенного, безперервного, нескінченно діленого і рівного самому собі в кожній його частині простору, яке було постульовано фізико-математичною наукою (особливо після робіт Галілея і Ньютона) і на яке так чи інакше (свідомо чи несвідомо, узагальнено або деталізовано) орієнтувалися і твори художньої літератури й мистецтва «середнього» рівня. І фізико-математична наука, і її техніко-інженерні продовження і застосування, і сучасний homo faber в його практичній діяльності й побуті, і «середня» література і живопис є певна єдність у двох відносинах.

По-перше, всі вони тяжіють до відомої об'єктивізації простору, з чим— як її продовженням — пов'язані й спроби матеріалізувати простір, упредметнити його, змінити зовнішність, усереднити (зробити його доступним простими способами вимірювання), відірвати від суб'єкта, що пізнає цей простір. По-друге, всім перерахованим видам діяльності властива установка на підкорення простору і подальшу його уніфікацію, усунення з нього якісних відмінностей, тим більше — будь-яких ознак одухотворення.

Ці особливості ставлення до простору яскраво виступають в результатах практичної діяльності людини, при якій головна мета зазвичай полягає в тому, щоб від природи і простору як одного з її аспектів «брати» потрібне, а не «вслухатися» в них, не засвоювати їх мову в надії на саморозкриття простору як такого, на співпрацю з ним, що складається в процесі обживання, оживотворення, одухотворення простору.

У міфопоетичній моделі світу зазначених видів простору, як нерідко і самого слова для позначення простору (пор. античну традицію), не існувало; також їй було невідомо і відкрите пізніше Гоббсом, Лейбніцом і Кантом простір «наочного споглядання». Втім, в цій архаїчній моделі можна було б розшукати деякі аналогії або відповідності пізнішим теоріям простору, хоча такі приклади характеризують в цій моделі, як правило, найменш сакралізовані й змістовно найбільш бідні частини простору. В даному

випадку не ставиться питання про те нове, що внесли в наші уявлення фізико-математичні й філософські концепції простору, але підкреслюється аспект якісного багатства міфопоетичних уявлень про простір. Разом з тим безсумнівні перекликання цих останніх з рядом постулатів найбільш парадоксальних сучасних фізичних теорій простору.

У літературі художній час і простір умовно можна розподілити на абстрактний і конкретний. Абстрактним зазвичай називають простір, який сприймають як щось загальне. Він не впливає на характери або поведінку персонажів, конфлікти.

Художній час і простір можуть мати культурологічний сенс, тобто відображати уявлення, що виникли у різних видах культури, у побуті або у філософії. Для творів літератури притаманні дві концепції часу: циклічна і лінійна. Перша була співвідносна із природними процесами у навколишньому середовищі. Міфологічний час, який був циклічним, відповідно до сезонних циклів, тепер виявляється у художніх текстах, протиставляючись історичному часу.

Отже, основним засобом трансляції колективного психологічного досвіду є архетип. У літературі художній час і простір мають культурологічне значення, Міфологічний час, який був циклічним, виявляється у неоміфологічних творах, контрастуючи із лінійним (історичним) часом, а художній простір набуває рис дискретності.

Висновки до розділу 1

Е. Доктороу відомий американський письменник, творчість якого виявляє проблеми американського життя рубежу XIX-XX ст. Творчість письменника розглядається зарубіжними і вітчизняними критиками й літературознавцями як одне з великих досягнень сучасної американської літератури.

Е. Доктороу у своєму романі «Регтайм» запропонував нову схему періодизації культурної історії XX ст., яка є своєрідним переосмисленням минулого. Увага автора до другорядних персонажів дуже контрастує з, так званими, соціальними нормами цього періоду.

Е. Доктороу стверджував, що мета художньої літератури як мистецтва перевершує хвалену об'єктивність історії, тому його більше турбувало сприйняття людьми певного періоду історії (запахи, звуки, те, як люди рухаються і як вони говорять).

У працях вітчизняних та зарубіжних науковців відрізняються підходи до аналізу творчості Е. Доктороу і, зокрема, його роману «Регтайм». Основна ідея практично усіх його романів концентрується на соціальних аспектах сучасного суспільства, критичному сприйнятті дійсності і оточуючих реалій. Романіст також порушує гострі політичні проблеми, тенденції, що панують в умах поколінь.

Можна виокремити такі підходи дослідників: 1) історико-літературний підхід (Я. Засурський); 2) інтермедіальний підхід (Л. Білоножко, Л. Агрба, О. Ансифорова); 3) дослідження поезики творів письменника (Т. Денисова, Л. Білоножко).

Для аналізу нашого дослідження було необхідно розглянути особливості художнього втілення образів і виявити їхні неоміфологічні риси у романі, а також визначити взаємозв'язок образів із категоріями художнього часу і простору. Основним засобом трансляції колективного психологічного досвіду є архетип, який є «прообразом».

У літературі художній час і простір мають культурологічне значення, Міфологічний час, який був циклічним, виявляється у неоміфологічних творах, контрастуючи із лінійним (історичним) часом, а художній простір набуває рис дискретності.

Художнім категорії часу і простору властива преривчастість, що слугувало могутнім засобом динамізації, спершу в розвитку сюжету, а потім і психологізму твору.

Розділ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ЗОБРАЖЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ Е. ДОКТОРОУ «РЕГТАЙМ»

2.1 Заголовок твору і сюжетно-композиційна будова роману Е. Доктороу «Регтайм»

Заголовок роману Е. Доктороу «Регтайм» співвідносний із музичним напрямом, джерелом якого була спочатку творчість провінційних піаністів-афроамериканців. Для їхньої імпровізаційної манери було характерно використання ритмічних зрушень, «неправильних» акцентів, опора на «блюзові» ноти. Поступово регтайм набуває поширення у великих містах і втрачає свою імпровізаційну сутність, тобто перетворюється на жанр композиторської музики. Музичний термін «регтайм» походить від англійського словосполучення «ragged time», яке перекладається як «розірваний час». Згодом регтайм і блюз стали музичними джерелами для виникнення джазу.

Музичний термін «регтайм» надалі почав вживатися для позначення афроамериканської музичної культури наприкінці XIX століття. Власне термін «rag» означає ритмічний елемент блюзу в музиці. Якщо зануритися глибше, то можна зрозуміти, що термін «регтайм» є аналогом європейської фортепіанної музики того часу.

Регтайм з'явився завдяки творчості афроамериканців - піаністів. Через свою імпровізацію в музиці для них було характерним опора на блюзові ноти, ритмічні зрушення. З переміщенням регтайму до великих міст простежується втрата його імпровізаційної сутності, що зумовлює його перетворення на жанр композиторської музики. В Америці регтайм набув поширення через популярність фортепіанної музики.

Мелодія регтайму відзначається такими характерними рисами як: уривчастість, варіативність, різнорідність та відносна самостійність

музичних складників, техніка стаккато (тобто в мелодії виявляється самостійне звучання кожного звуку) тощо. В афроамериканській музиці преджазової епохи регтайм виділявся тим, що в ньому не преваліювала імпровізаційність. Регтайм передував виникненню іншого музичного напрямку – джазу, таким чином регтайм сприймається як афроамериканська музика преджазової епохи, однак вона відрізнялась тим, що не тяжіла до імпровізаційності.

У романі Е. Доктороу «Регтайм» зображено події в Америці початку ХХ століття. Повісткування у творі ведеться від третьої особи, оповідач є достатньо об'єктивним, він не втручається в хід подій і «прямо» не висловлює своєї думки.

Художній час роману Е. Доктороу охоплює кілька тижнів. Проте точно не вказано ні дату, ні сезон, коли відбуваються події. У романі зазначено, що це була холодна пора року, можливо, зима, тому що: «букет жовтих хризантем, який в цьому сезоні повинен був коштувати йому (Колхаузу Уокеру) чималих грошей» [6. 22]. Експозиція роману «Регтайм» показує життя афроамериканського піаніста Колхауза Уокера, однак інформація про нього поступово подається впродовж усього розвитку сюжету. Таким чином, у романі висвітлено тільки основні моменти життя цього героя.

Е. Доктороу відтворює історію Америки початку ХХ століття через зображення багатьох персонажів.

Символічною є заголовок роману: американське суспільство, як і музика регтайму, дуже швидко розвивається, воно є хаотичним й не врівноваженим, часто не є логічним.

Складне і суперечливе буття в Америці і образ самої країни створено як переплетення різних сюжетних ліній роману. Різні розділи роману об'єднано в єдине ціле завдяки образу оповідача.

Е. Доктороу був не першим письменником, який наповнював вигадану розповідь історичними особами. У своєму інтерв'ю (1988 р.), письменник зазначив, що роман «Регтайм» виник із конкретного джерела – новели

німецького письменника Генріха фон Клейста 1810 року під назвою «Майкл Колгаас». У повісті Клейста головний герой заснований на історичній постаті XVI-го століття, це торговець конями на ім'я Ганс Кольхаз, який шукає справедливості, коли його ошукують, але врешті-решт це призводить до насильницької смерті Кольхаза; у романі Доктороу темношкірий музикант Колхауз Уокер розгортає таку ж жорстоку кампанію за справедливість.

«Клейст — великий майстер», — сказав Доктороу інтерв'юєру. «Мене вперше привабили його проза, його оповідання та місце розташування його оповіді десь між історією та фантастикою... Регтайм — це цілком навмисний оман».

Як зазначав не один критик, Е. Доктороу є синтезатором. Він бере тезу, вводить антитезу і використовує своїх героїв, щоб виробити синтез. Як зазначав не один критик, Доктороу не є романістом, здатним створювати глибоко складні персонажі. У ситуації, в якій люди між собою не схожі, але вони намагаються вирішити схожі проблеми дозволяє автору показати читачу проблему з різних поглядів різних персонажів. Але у романі герої не є активними, скоріше навпаки, автор не показує їх повних характер і тій чи іншій ситуації. І згодом виявляється, що персонажі, немов маріонетки, лише чекають на те, що зможе їм показати час.

У романі є два плани – вигаданий та історичний. Одразу повідомляється про Першу світову війну, тобто вивляється тема війни у романі. Незважаючи на те, що влада намагалася вирішити цей конфлікт, Америка все одно буде у нього втягнута.

Письменник іронічно зображує манію величі одного з головних героїв, Моргана, який очікує на знамення, тому йому доводиться залишитися у піраміді. Коли в нього погіршується здоров'я, він вважає, що це і є той самий знак, на який він чекав, через це його смерть стає символом не тільки кінці епохи стабільності, а ще й абсурдності буття.

У фіналі роману «Регтайм» значущим є епізод, в якому письменник проводить паралелі між історією і мистецтвом: порівнює історію з нотами

для піаніста: «Ера регтайму, що супроводжувалася важким диханням машин, відходила вдалечінь» [6: 284]. Яке майбутнє Америки ще не є невідомим.

Кожний із персонажів переживає особисту драму. Значною проблемою персонажів роману «Регтайм» є труднощі в прийнятті змін, як у особистому житті, так і у суспільному. У романі через різні реакції героїв передаються результати великих змін в американському суспільстві на рубежі ХІХ-ХХ століть. Деякі герої приймають ці зміни, в той час, а інші, навпроти, відмовляються приймати щось нове та протистоять цьому. Ці реакції відображають різний розвиток особистостей. Наприклад, Батько не може пристосуватися до нових умов життя, з якими він стикається після повернення з експедиції. Він відчуває себе пригніченим через відчуження від своєї родини і від культури нового століття. Мати ж, навпаки, має великий успіх за відсутності Батька: нові обов'язки з сімейного бізнесу та опіка над Сарою і її дитиною допомогли їй реалізувати свій потенціал. Наприкінці роману вона стає настільки віддалена від попередніх соціальних норм, що виходить заміж за Татка, коли шлюб між християнами і євреями ще не отримав визнання.

Також однією з проблем в романі є боротьба героїв за стабільність. Протягом усього роману вони намагаються знайти сенс у власному досвіді і зрозуміти, яким чином світові проблеми змінюють їх. У творі змальовується процес, в якому герої намагаються примирити свої бажання стабільності з розумінням того, що події життя часто відбуваються без причини і не мають глибинного значення. Наприклад, у двадцятому розділі історичний персонаж Джон Морган каже Генрі Форду: «Припустіть, я міг би довести вам існування загальних законів наказування і повторення, які надають сенс всій діяльності на цій планеті». Їхня розмова про реінкарнацію також відображає бажання шукати більше поза сферою відомого та знайти сенс життя.

У «Регтаймі» зображено багатосюжетних ситуацій, заснованих на реальних історичних фактах. Чоловік Евелін Несбіт насправді вбив її коханого в шикарному ресторані. Це залишається однією з найвідоміших

подій Позолоченого віку, що дало матеріал для книг і фільмів. У романі письменника, однак, це тільки один образ серед інших, за допомогою яких Є. Доктороу будує панораму тієї епохи.

Роман «Регтайм» описує історії життя трьох сімей, які жили поблизу Нью-Йорка. Події твору розгортаються на межі ХХ століття. Роман розділено на чотири частини. Частина перша (1-13 розділи) представляє «білу» сім'ю вищого класу: Батька, Матір, Діда, Молодшого Брата Матері та Маленького Хлопчика. Сім'я живе в Нью-Рошелі, заможному передмісті за межами Нью-Йорка, де вони насолоджуються легким, упорядкованим життям, продиктованим традиційними гендерними ролями та соціальними очікуваннями.

Друга частина (14-28 розділи) присвячена історії Колхауза Уокера-молодшого. Центральна подія роману відбувається в неділю вдень, коли Уокера, який повертається додому від Сари, зупиняють перед пожежною частиною. Він відмовляється платити «дорожній збір» пожежникам, які з погрозою стоять і роблять расові наклепи, і замість цього йде на поліцейського.

Частина третя (29-39 глави) розповідає про те, як Колхауз Уокер відходить від бібліотеки і його розстрілює поліція. Молодший Брат втікає на південний захід і врешті-решт приєднується до групи революційного мексиканського лідера Еміліано Сапати. Морган помирає від застуди. Ерцгерцога Франца Фердинанда вбито, і Гудіні, згадуючи хлопчика, який роками раніше сказав йому "попередь герцога", усвідомлює, що в житті химерних фокусів, передбачення хлопчика були його єдиним справжнім містичним досвідом. Батько допомагає робити боєприпаси для війни, хоча США ще не задіяні в ній, використовуючи плани щодо бомб, розроблені Молодшим Братом. Після того, як Батька вбито під час затоплення S.S.Lusitania, мати виходить заміж за барона Ашкеназі, а вони, їх двоє дітей та дитина Коулхауза та Сари разом переїжджають до Каліфорнії, три сім'ї об'єдналися.

Останній розділ роману пов'язує всі історії інших розділів, оскільки всі герої, особливо чоловіки, погоджуються на свою спадщину. Колхауз помирає, дізнавшись, що він міг дати своїй дитині. Впродовж усього життя він усвідомлював, що ніколи не зможе виховати свого сина, саме тому він ніколи не намагався з ним зв'язатися.

Спадщина, яку він залишає своєму синові - це честь і повага, які стануть частиною національної розповіді про расову рівність. Смерть Батька перервала його успішну кар'єру. Йому не подобався Молодший Брат, і він із задоволенням привласнив плани озброєнь Молодшого Брата і отримав від них прибуток. Однак він гине на кораблі, наповненому іммігрантами, що прямує до нової країни. У цьому полягає іронія, бо Батько завжди почував себе незручно біля іммігрантів. Обговорюючи смерть Батька, оповідач, звертається безпосередньо до аудиторії: «Бідний Батько, я бачу його останнє дослідження». Це твердження змусило багатьох критиків зробити висновок, що оповідач з «Маленького Хлопчика» перетворився на дорослого.

Щасливий кінець роману пов'язано з образами Матері і Тяті, які жили щасливим життям артистів у Каліфорнії зі своєю змішаною родиною. Вони такі щасливі, що Тятя відчуває себе змушеним написати історію про свою «утопічну» сім'ю.

«Повернення часу» пов'язане із пригодами Моргана та Гудіні. Морган, який одержимий реінкарнацією, проводить ніч у стародавній піраміді, Осіріс відкриває йому загальну істину. Однак, потрапивши всередину, він крокує «із заходу на схід, з півночі на південь, хоча і не знав, що є що». Роман передбачає, що окремі моменти є менш важливими, ніж поступовий виклад історії. Персонажі одержимі або особистими моментами, або думками про їхню спадщину. У фіналі роману зображено великий натовп на параді.

У романі письменника показано проблеми расової приналежності, що афро-американець має такі рівні права, як «білі» люди. Образ Колхауса і заголовок роману допомагають зрозуміти, що музика регтайму прагне зближувати людей. Автор також використовує деякі терміни, що описують

професіоналізм піаніста: регтайм, розірваний, фортепіано, мелодія, що потребує мелодії, октави та клавіатура. У романі простежується такий же «телеграфний» стиль. Щоб показати деякі зміни в житті персонажів, автор використовує переважно синтаксичні засоби. Весь текст, здається, не що інше, як просто підсвічування дій «Темношкірий чоловік поклав чай на піднос. Він піднявся, поплескав губи серветкою, поклав серветку біля чашки і підійшов до фортепіано», але таким чином він стає динамічним. Напруженість ситуації надається досить неявно через дії героїв та атмосферу, створену музикою, що звучить у сюжеті. Емоційний досвід головного героя також проявляється у всьому фрагменті. Найбільш напруженим моментом оповіді, її кульмінацією, є тиша, яка настає після п'єси Колхаус Уокера, останні речення утворюють своєрідну розв'язку, Сара не з'являлася перед Колхаус Уокером.

У тексті роману певні сюжетні ситуації описуються стисло, а деякі – повно, що має багато спільного з музикою регтайм, тому що регтайм це музичний стиль, якому притаманна сильна нота мелодії, що йде безпосередньо перед основною частиною.

Колхауз Уокер не байдуже ставився до своєї дитини, він хотів знову бути з Сарою і їхньою дитиною. Щоб підкреслити той факт, що Сара була дійсно ображена діями Колхауса Уолкера, що він дійсно образив її почуття, оповідач підкреслює певні риси її портрету і поведінки: «невблаганна Сара», «мелодії, як букети» і «акорди, як квіти». Хоча усіх мешканців будинку надихала краса музичного твору у виконанні Колхауса Уокера і вони не могли залишатися байдужими до нього.

На початку твору автор не називає ім'я Колхауса Уокера, Доктороу пише просто займенник «він». Це створює відчуття відчуженості. Описуючи першу появу Колхауса Уокера, уповільнює повісткування, описує менш важливу частину повідомлення, наприклад, «дивлячись праворуч і ліворуч, ніби намагаючись знайти певну адресу; він розвернув машину на розі та повернувся назад. Підїжджаючи до хлопчика, він на ходу помахав рукою у

рукавичці». Колхаус запитує у матері будинку про Сару. Автор використовує анафору та паралельні конструкції для опису простих дій Матері: «Вона сказала йому зачекати і зачинила двері. Вона піднялася на третій поверх. Вона знайшла дівчинку Сару...» Всі дії дуже суворі та точні.

Колхауз вирішує прийти на кухню, де в теплі біля печі спить дитина Сари, яку він дуже любить. Оскільки Сара відмовилася приймати Коулхауза, він повинен піти. Знову це розглядається як перелік дій «Кольоровий чоловік ще раз подивився на дитину, піднявся, подякував і пішов».

Судячи з інверсії «таке прийшло», можна сказати, що сім'я залишилася під враженням від візиту Колхауза. Але це було не останнє. «Починаючи з тієї неділі, він з'являвся щотижня, завжди стукаючи у чорні двері. Завжди відвертаючись без нарікань...» [6. 36], тут ми знаходимо повторення «завжди», яке підкреслює наполегливість, що створює відчуття, що Колхауз є рішучою людиною. «Однієї неділі кольоровий чоловік залишив букет жовтих хризантем, котрі в цьому сезоні мали коштувати йому неабияких копійок». Вислів «неабияких копійок» використовується, щоб підкреслити, що піаніст витратив велику суму грошей, щоб отримати квіти.

Коли Мати розуміє, що він поважний і багатий чоловік, вона вирішує запросити його на чай. Колхаус приходить на запрошення, і тоді він розповідає про себе. Щоб підкреслити, що йому набридло переїжджати з міста в місто і витрачає занадто багато грошей, автор використовує анафори «Я пройшов подорож, він сказав... Я пройшов дорогу» та незакінчені речення «через подорожі, я...».

Потім сім'я просить Колхауза Уокера пограти для них: «Він піднявся - Він сів...» («Він сів на табурет для фортепіано і відразу ж піднявся і крутив його, доки висота не задовольнила його»). Описуючи гру Колхауза письменник використовує епітети «міцна композиція; енергійна музика; німа і невблаганна Сара», а також такі подібності, як «мелодії, як букети», «акорди, як квіти», доводять, що всіх в будинку надихала краса музичного

твору, який виконував Колхаус Уокер, і що вони не могли залишитися байдужими до нього.

У фіналі, так само, як і на початку, простежуються короткі речення, перераховано дії: «Усі стояли. Всі аплодували. Настала тиша. Знову настала тиша». Музика змінила його взаємини з родиною в цілому, і якщо Сара все ще мовчить, він не залишив надії на її прощення.

У романі показано, що жінки стикаються з відкритим насильством, яке зумовлено не лише їхнім соціально-економічним становищем, але й самим відношенням до жінки в патріархальному суспільстві. Таким чином, характеристика образів у романі викриває пригнічений стан жінок у суспільстві, а часом і насильство над ними, а також расову дискримінацію, з якими стикалися жінки в американському суспільстві на межі ХХ століття. Прикладом є, Сара, афро-американка, яка намагалася холоднокрівно вбити свою дитину, однак вона діяла з сильного відчаю, оскільки Сару кинув батько її дитини. Насильство Сари у романі не може бути відокремленою від несприятливих соціально-економічних сил та расизму американського суспільства того часу. Проте здається доречним стверджувати, що її стать погіршує умови життя, роблячи її вразливою до подальшого гноблення та насильства.

Ще одним персонажем роману «Регтайм», життя якого засвідчує важке життя жінок у патріархальному суспільстві, є Евелін Несбіт. На перший погляд, проблеми, з якими вона стикається є протилежним оскільки Евелін має статус члена привілейованого класу. Евелін є відомою красунею та моделлю художника, яка вийшла заміж за мільйонера Гаррі К. Фсоу і колись була коханкою відомого архітектора Стенфорда Уайта. Евелін описується як сексуальна богиня, яка «спричинила смерть одного чоловіка і зруйнувала життя іншого», що змушує сприймати її як якусь фатальну жінку, яка застосовує свою владу з метою маніпулювання чоловіками. Однак подібність між цими трьома жіночими персонажами надзвичайна, незважаючи на відмінності у соціальному статусі. Евелін постає зламанною іграшкою двох

жорстоких чоловіків, які користуються своїм вищим економічним становищем (Уайт згвалтував, коли їй було лише п'ятнадцять).

Отже, у романі «Регтайм» Е. Доктороу не тільки звертається до регтайму як до символу епохи, а й майстерно використовує композиційні, стилістичні можливості, а також образну семантику художньої мови для відтворення музичних особливостей регтайму як жанру джазового мистецтва.

Заголовок роману Е. Доктороу «Регтайм» співвідносний із музичним напрямом, джерелом якого була творчість провінційних піаністів-афроамериканців.

Письменник використовує музичний принцип зустрічних мотивів, що є модифікацією традиційної для афроамериканського мистецтва техніки «питання-відповідь», а також синкопу. Крім того, змістом роману притаманні підкреслена емоційна стриманість, іронічно-ігрове начало, що також зближує його з мелодією регтаймів.

2.2 Специфіка художнього зображення персонажів у творі письменника

Е. Доктороу у романі «Регтайм» переосмислює образи відомих людей, подаючи історичні події іронічно, показує схожість між минулим часом та новітнім. Роман письменника виявляє іронічне ставлення до минулого Америки, критику американського суспільства. У романі Е. Доктороу виявлено багато історичних реалій і точних деталей.

Деякі з персонажів Е. Доктороу не мають імен, а інші мають узагальнені імена такі, як: «Батько», «Мати», «Тятя», «Малюк», «Бейбі», «Молодший брат матері». Останнього взагалі надалі скоротили до аббревіатури «МБМ». Прекрасна спокусниця Евелін Несбіт сяяла красою не тільки свого дуже милого личка, але й гучним ім'ям, яке потрапило в газети Нью-Йорка в зв'язку з гучною справою про вбивство її знаменитого коханця її власним чоловіком.

Роман Е. Доктороу «Регтайм» включає в себе розповіді робітників, жінок, емігрантів, які в той час замовчували. Роман дуже часто змушує замислюватись над їх власним розумінням історії. Твір письменника зображує не тільки саму епоху, але й реалізацію американської мрії. У тексті зображено сучасний світ Америки, який зумовлює його минуле.

Спираючись на реальні історичні події, Е. Доктороу будує художню оповідь, де поєднуються історичні та вигадані деталі у створенні персонажів, що відтворює цілісну картину цілої історії Америки ХХ століття. Автор зображує життя мешканців Нью-Йорку, починаючи із 1900-х рр. і до початку Першої світової війни.

Хронологічні межі оповідання позначені чітко: «У 1902 році Батько побудував будинок на гребені пагорба, що на авеню Кругозір, що в Нью-Рошелл, що в штаті Нью-Йорк». Найпізніша дата, яка трапляється в тексті -

1917р. : «Він [батько] вважав, що симпатії Америки схиляться в кінцевому рахунку до союзників, так воно і сталося в 1917 році».

Автор зображує життя «середнього класу» суспільства того часу: «Багато людей вважали, що бруд, голод і хвороби - це слідства моральної дегенерації іммігрантів». Історія життя Тяті схожа на історію життя більшості єврейських іммігрантів, Тятя - соціал-демократ, тому його трансформація з соціаліста в статечного капіталіста показує щасливу можливість виходу з «іммігрантського пекла» в американській культурі.

Відчуття неоднорідності і разом з тим історичної точності в зображенні подій на початку роману, вживання простих і досить коротких пропозицій, в яких використання сполучних засобів оповіді зведено до мінімуму власне і нагадують враження від прослуховування регтайму. У ньому кожен мотив, перетинаючись з іншими, існує самостійно, представляючи собою самодостатню одиницю розгортання художньої теми.

Е. Доктороу отримав широке визнання, коли було опубліковано його роман «Регтайм», оскільки він відповідав потребам американського суспільства в осмисленні витоків своєї сучасної історії. Період початку ХХ ст., коли набув поширення музичний стиль регтайм, поставав у Доктороу в стереоскопічному зображенні, який включав, як долі вигаданих персонажів, так і елементи біографій реально існуючих історичних осіб. Серед таких персонажів письменник Т. Драйзер, анархістка Емма Голдман, ілюзіоніст Гаррі Гудіні, банкір Джон Пірпонт Морган.

Сполучною ланкою між двома оповідальними ракурсами в романі стає образ афроамериканського музиканта, віртуоза регтайма Колхауза Уокера. Захопивши разом зі своїми прихильниками меморіальну бібліотеку Моргана, він вимагав від міської влади Нью-Йорка не стільки відшкодування заподіяної йому в минулому матеріального збитку, скільки визнання за афроамериканським населенням США права на людську гідність.

Батько є власником фірми, яка виготовляє феєрверки, прапори та інші патріотичні прикраси. Його власний батько був безвідповідальним, тому

втривав багато через невдалі інвестиції, внаслідок цього Батько зображується обережним і консервативним.

Батько дозволяє невідомій афро-американській дівчині Сарі переїхати до нього додому та дозволити її хлопцеві прийти до будинку, щоб залицятися до неї, але він недостатньо добросердечний. Коли на пожежну станцію нападає Колхауз Уокер, Батько нерішуче намагається залучити знайомого йому адвоката, він пропонує оплатити послуги адвоката та йому відмовили. Коли Коулхаус та його конфедерати переймають бібліотеку Моргана, влада закликає Батька домовитись з повстанцями. Пізніше Батько знаходить шухляду, повну креслень бомб та зброї, у столі Молодшого брата на заводі феєрверків. Він стає консультантом уряду, допомагаючи розробляти цю зброю для використання американськими військами під час Першої світової війни. Він гине, коли німецький підводний човен торпедує S.S.Lusitania, за два роки до вступу Америки у війну.

Персонаж із реального життя, відомий ілюзіоніст, Гудіні в свій час був явищем шоу-бізнесу, рятуючись від дедалі все складніших ситуацій і більш жорстких ланцюгів. Реальний Гудіні, як і персонаж твору, насправді купив один із перших доступних літаків і присвятив останню частину свого життя викриттю шахрайських екстрасенсів, як описано в романі. Гудіні відіграє ключову роль у структурі твору : у першій главі він приїжджає до будинку сім'ї, а Маленький Хлопчик зловісно говорить йому: «Попередь герцога», це стосувалося вбивства австрійського ерцгерцога Франца Фердинанда, з яким Гудіні зустрічається в кінці першого розділу. На останніх сторінках роману Гудіні згадує свою зустріч із Маленьким Хлопчиком як «один справжній містичний досвід його життя».

Маленький Хлопчик є важливим персонажем роману «Регтайм» На життя цього хлопчика впливають усі події в історії, оскільки сюжетна лінія Коахауза Уокера та сюжетна лінія Тяті перетинають його життя в різні моменти і в кінцевому підсумку впливають на його майбутнє. Образ Маленького Хлопчика пов'язано із декількома найбільш містичними

моментами у романі. У п'ятнадцятому розділі розповідається про його особистий, своєрідний світогляд, що він «був насторожений не лише до викинутих матеріалів, але й до несподіваних подій та випадковостей». Впродовж усього роману Маленький хлопчик виявляється не учасником подій, які відбуваються навколо нього, а спостерігачем.

Справжня історична особа, яка заробила мільйони доларів на виготовленні сталі та на фінансових справах, Морган, представлений у цьому романі як містик, який вірить в окультизм. Він відчуває необхідність поділитися своїм ентузіазмом з єгиптології з колегою, домовляється про зустріч з Генрі Фордом, автомобільним магнатом, але Форд виявився практичною, простою людиною, яка не розуміє складної теорії Моргана. Потрапивши у море через вимогу Коулхауза Уокера під час заборони в бібліотеці Моргана, Морган каже поліції: «Дайте йому свою машину, а потім повісьте». Морган проводить ніч наодинці у великій піраміді Гізи, сподіваючись поглинути її містичну енергію, а згодом помирає від застуди, яку там і підхопив.

Персонаж Евелін Несбіт має риси історичної особи, яка насправді брала участь у справі про вбивство, вона була дружиною мільйонера Гаррі К.Тоу, який одного вечора в 1906 році зайшов до ресторану на вершині Медісон-сквер-Гарден і застрелив її коханця, знаменитого архітектора Стенфорда Уайта. Судовий процес залишився одним із найвідоміших на той час. У романі Несбіт захоплюється Маленькою дівчинкою, дочкою Тяті. У неї був короткий роман з Молодшим Братом Матері. На суді про вбивство чоловіка вона свідчить таким чином, щоб допомогти йому уникнути страти за допомогою молитви, але його адвокати відмовляються дати їй обіцянку, що їй чоловіку вдасться допомогти.

Сара, молода афро-американка, яка ховала свою новонароджену дитину, щоб приховати той факт, що вона народила її поза шлюбом. Вона погоджується жити з родиною, яка знаходить дитину, живе на їх горищі та майже не розмовляє. Коли батько дитини, Колхаус Уокер, приходять до суду,

Сара відмовляє йому, мабуть, тому, що він залишив її, коли вона була вагітна. Потрібно кілька місяців, щоб вона стала достатньо довірливою, щоб прийняти його пропозицію про одруження. Вона намагається поговорити з кандидатом у віце-президенти, але його охоронці вважають, що вона хоче вбити президента, коли бачать, що вона наближається, і б'ють її. Через кілька днів вона помирає від поранень, отриманих під час побиття.

Слово «Тятя» мовою їдиш означає «батько». Коли цей персонаж вперше з'являється в романі, це «тридцятидворічний геріатричний художник», який продає силуетні портрети на вулиці. Евелін Несбіт любить свою дочку, хоча вона просто думає про Тятю як про божевільного старого; вона часто відвідує їх квартиру і приносить подарунки. Тятя за політичними переконаннями також соціаліст, і він веде Несбіт на зустріч, де вона знайомиться з Еммою Голдман. Пізніше він збирає всі речі і речі своєї дочки і, змінюючи один трамвай за іншим, їде до сусідніх міст на північному сході, поки вони не опиняться в Лоуренсі. Тятя влаштовується на комбінат, на якому відбувався знаменитий страйк «Текстильної фабрики» 1912 року. Він ледве рятується від поліції під час страйку і опиняється у Філадельфії, де продає книгу фотографій, яку зробила «Franklin Novelty Company» за двадцять п'ять доларів. Цей персонаж наступного разу з'являється в романі, коли він став багатим кінорежисером, якого звали Барон Ашкеназі. Романтичні почуття виникають між ним та Матір'ю і наприкінці роману після смерті Батька одного дощового дня в Атлантик-Сіті він одружується з нею.

Темношкірий музикант із Сент-Луїса, Колхауз Уокер - піаніст з оркестра клубу Jim Europe Clef, який регулярно грає в казино «Манхеттен». Коулхауз наполегливо приходив до будинку, де живуть Сара та її дитина з родиною. Сара погоджується вийти за нього заміж. Колхауза зупиняють на дорозі перед пожежним пунктом «Емеральд Айсл», де пожежні на чолі з їхнім начальником Віллі Конкліном переслідують його, вимагаючи сплатити мито. Колхауз йде за поліцейським і повертається, після чого знаходить свою

поламану машину, і поліцейський арештовує його через скандал. Адвокати не допомогли йому подати позов про відшкодування збитків, а суди «втрачають» документи, які він подає сам. Сара вмирає, намагаючись поговорити з кандидатом у віце-президенти з приводу цієї справи, а Колхаус Уокер очолює групу повстанців, яка виступає проти уряду, вимагаючи відновити його машину, а Віллі Конкліна покарати. Він розбомблює кілька пожежних будинків у районі Нью-Рошель, а потім намагається взяти мільйонера Моргана в заручники, але в підсумку захоплює бібліотеку Моргана, яка знаходиться поруч із будинком Морганів. Колхауз веде переговори про звільнення своїх прихильників в обмін на відмову від його попиту на життя Конкліна, і вони їдуть на його відреставрованій машині. Однак, коли Колхауз здається, його вбивають.

У зовнішньому вигляді персонажів значення набуває їхній одяг, який є не просто ознакою успішного життя, а й того, наскільки вони прогресивні. Опис зовнішнього вигляду Матері контрастує: на початку роману, вона одягнена в елегантний одяг і в корсети, тоді як у фіналі роману, коли вона гуляє з Тятей під дощем в Атлантик-Сіті, її біла сукня та нижня білизна підкреслювали лінії її тіла.

Евелін Несбіт також носить тугий корсет, на що Емма Голдман реагує, кажучи: «Вам слід соромитися себе. Подивіться на мене ... Я ношу все розпущене і вільне, я даю своєму тілу свободу дихати».

Навіть Молодший Брат Матері бере участь у цьому. На початку роману його зображено у «полотняному костюмі та човні». Протягом роману він приєднується до банди Колхауза, поголивши голову і наклавши чорний грим на обличчя, наприкінці твору його зображено з «патронами, перехрещеними на грудях».

Отже, кожен персонаж роману Е. Доктороу «Регтйам» має свої особливості й проходить певну трансформацію. Батько - заможний, білий чоловік вищого класу, який втішається традиційними гендерними ролями та суворими соціальними очікуваннями. Поки Мати змінюється з часом, Батько

залишається рішучим у виборі своїх життєвих шляхів, незважаючи на багато можливостей зростати. Він цінує почуття поваги до себе і любить помститися тим, хто його не поважає; наприклад, він із задоволенням допомагає поліції стежити за Коулхаузом. Батько стурбований своєю спадщиною та тим, щоб підтримувати свій зовнішній вигляд, щоб зберегти повагу сусідів; тому будь-що скандальне чи незвичне глибоко його турбує.

Головною метою Колхауза Уокера є висвітлення расових проблем. Успішний регтайм-музикант і освічений темношкірий чоловік, Колхаус представляє себе з впевненістю, що багатьох білих людей, включаючи Батька, бентежить. Колхаус вимагає, щоб до нього ставилися з повагою.

На початку роману Мати - традиційна жінка з вищого соціального класу, яка чудово виконує будь-які гендерні очікування, але поступово вона опиняється в нових ситуаціях, і традиційні жіночі ролі її вже не задовольняють.

На початку роману Молодший Брат - пригнічений, безцільний молодий чоловік, який всю цінність свого життя пов'язує зі стосунками з Евеліною Несбіт. Коли вона кидає його, він переживає спустошеність. Під керівництвом Емми Голдман, Молодший Брат направляє свої сили, спочатку приєднуючись до боротьби Колхауса з несправедливістю, а згодом приєднуючись до руху Мексиканської революції. На відміну від решти своєї родини, Молодший Брат не тільки визнає несправедливість у суспільстві, але й протистоїть їй, якою б необережною не була його поведінка.

Тятя втілює американську мрію. Він приїжджає до Америки ні з чим, крім таланту та працьовитістю. Впродовж довгого часу він працює у жахливих умовах, щоб утримувати сім'ю, ризикує та мріє про краще життя. Спочатку він сповнений ідеалізму та надії, але в міру того, як його важке життя триває, він розчаровується і нарікає, що Америка не дозволить йому дихати. Зрештою його талант і рішучість окупаються, і він починає робити свої перші підприємницькі кроки. Щоб символізувати своє нове життя, він винаходить себе як барон Ашкеназі.

Сара - наречена Колхауза і жінка, яка ховає свого новонародженого немовля в саду матері. Випадково її вбивають агенти Секретної служби, які вважають, що вона намагається вбити президента.

Висновки до розділу 2

Е. Доктороу у романі «Регтайм» звертається до регтайму як до символу епохи, майстерно використовує композиційні, стилістичні можливості, а також образну семантику художньої мови для відтворення музичних особливостей регтайму як жанру джазового мистецтва. Перш за все, у художній оповіді роману використовує принцип зустрічних мотивів як модифікацію традиційної для афроамериканського мистецтва техніки «питання-відповідь», а також синкопу. Крім того, оповіді твору притаманні емоційна стриманість, іронічно-ігрове начало, що також зближує його з мелодією регтаймів. Таким чином, заголовок роману Е. Доктороу «Регтайм» співвідносний із музичним напрямом, джерелом якого була спочатку творчість провінційних піаністів-афроамериканців.

Композиція роману складається з експозиції, зав'язки, кульмінації та розв'язки. Експозиція подає інформацію про Колхауза Уокера, якою пронизаний увесь роман. Зав'язка вибудовується на сюжетній ситуації, що стосується подружньої пари Колхауза Уокера та Сари. Кульмінацією історії є тиша після гри Колхауза Уокера. Цей момент є найбільш напруженим. Останні речення утворюють розв'язку, коли Сара не з'явилася перед Колхаузом Уокером.

Проблемами головних персонажів роману «Регтайм» є труднощі в прийнятті змін життя, а також намагання знайти сенс у власному досвіді і в оточуючому світі. У романі через різні реакції героїв передаються ефекти великих змін в американському суспільстві на рубежі століть. Деякі герої твору приймають зміни, в той час, як інші відмовляються приймати нове та ведуть боротьбу з ним.

У романі показано, що жінки стикаються з відкритим насильством, яке походить не лише від їх соціально-економічного контексту, але й від їхнього власного жіночого стану в глибоко патріархальному суспільстві. Таким чином, регтайм символічно постає інструментом для викриття гніту, а часом і

насильства, з яким стикалися жінки на рубежі століть і яке перетинається з расовою дискримінацією.

Отже, кожен персонаж роману Е. Доктору «Регтайм» має свої особливості й проходить певну трансформацію. Батько - заможний, білий чоловік вищого класу, який втішається традиційними гендерними ролями та суворими соціальними очікуваннями. Поки Мати змінюється з часом, Батько залишається рішучим у виборі своїх життєвих шляхів, незважаючи на багато можливостей зростати. Він цінує почуття поваги до себе і любить помститися тим, хто його не поважає; наприклад, він із задоволенням допомагає поліції стежити за Коулхаузом. Батько стурбований своєю спадщиною та тим, щоб підтримувати свій зовнішній вигляд, щоб зберегти повагу сусідів; тому будь-що скандальне чи незвичне глибоко його турбує.

Головною метою Колхауза Уокера є висвітлення расових відносин на момент встановлення роману. Успішний регтайм-музикант і освічений темношкірий чоловік, Колхаус представляє себе з впевненістю, що багатьох білих людей, включаючи Батька, бентежить. Колхаус вимагає, щоб до нього ставилися з повагою.

Головною метою Колхауза Уокера є висвітлення расових проблем. Успішний регтайм-музикант і освічений темношкірий чоловік, Колхаус представляє себе з впевненістю, що багатьох білих людей, включаючи Батька, бентежить. Колхаус вимагає, щоб до нього ставилися з повагою.

На початку роману Мати - традиційна жінка з вищого соціального класу, яка чудово виконує будь-які гендерні очікування, але поступово вона опиняється в нових ситуаціях, і традиційні жіночі ролі її вже не задовольняють.

На початку роману Молодший Брат - пригнічений, безцільний молодий чоловік, який всю цінність свого життя пов'язує зі стосунками з Евеліною Несбіт. Коли вона кидає його, він переживає спустошеність. Під керівництвом Емми Голдман, Молодший Брат направляє свої сили, спочатку приєднуючись до боротьби Колхауса з несправедливістю, а згодом

приєднуючись до руху Мексиканської революції. На відміну від решти своєї родини, Молодший Брат не тільки визнає несправедливість у суспільстві, але й протистоїть їй, якою б необережною не була його поведінка.

Тятя втілює американську мрію. Він приїжджає до Америки ні з чим, крім таланту та працьовитістю. Впродовж довгого часу він працює у жахливих умовах, щоб утримувати сім'ю, ризикує та мріє про краще життя. Спочатку він сповнений ідеалізму та надії, але в міру того, як його важке життя триває, він розчаровується і нарікає, що Америка не дозволить йому дихати. Зрештою його талант і рішучість окупаються, і він починає робити свої перші підприємницькі кроки. Щоб символізувати своє нове життя, він винаходить себе як барон Ашкеназі.

Сара, яка є нареченою Колхауза яка ховає свого новонародженого немовля в саду матері. Випадково її вбивають агенти Секретної служби, які вважають, що вона намагається вбити президента

Е. Доктору «перекодує» музичний регтайм на складні літературні форми, щоб відтворити суперечливі проблеми американського суспільства. Е. Доктору зображує дух сучасної йому Америки як «прогресивної ери», яку він зображує в житті трьох репрезентативних сімей. Однак змалювання образів у романі свідчить про його критику змін і прогресу, особливо в житті маргіналізованих і пригнічених членів американського суспільства.

ВИСНОВКИ

Е. Доктороу — відомий американський письменник, творчість якого виявляє проблеми американського життя рубежу XIX-XX ст. Основна ідея майже усіх його творів концентрується на соціальних аспектах сучасного письменнику суспільства, критичному сприйнятті політичних ідей і дійсності. У працях вітчизняних та зарубіжних науковців відрізняються підходи до аналізу творчості Е. Доктороу і, зокрема, його роману «Регтайм». Можна виокремити такі підходи дослідників: 1) історико-літературний підхід (Я. Засурський); 2) інтермедіальний підхід (Л. Білоножко, Л. Агрба, О. Ансифорова); 3) дослідження поетики творів письменника (Т. Денисова, Л. Білоножко).

Роман «Регтайм» є своєрідним переосмисленням історичного минулого. Події роману «Регтайм» відносяться до 20-х років XX століття, які у творі вважаються своєрідною точкою відліку культурного і політичного життя. Однак письменник поєднує реальні історичні події, пов'язані із життям пересічних американців із уявними, завдяки чому історія Америки сприймається багатозначно: присутні і гордість за країну, і ностальгія, й іронія.

Заголовок роману Е. Доктороу «Регтайм» співвідносний із музичним напрямом, джерелом якого була спочатку творчість провінційних піаністів-афроамериканців. Мелодія регтайму відзначається такими характерними рисами як: уривчастість, варіативність, різноманітність та відносна самостійність музичних складників, техніка стакато, коли в мелодії виявляється самостійне звучання кожного звуку. Автором створюється складний та суперечливий образ буття не тільки на рівні сюжетно-композиційної будови твору, але й на рівні зображення образів, що переростає у загальну калейдоскопічну картину епохи.

Композиційно роман складається із сорока розділів, які поділено на чотири частини. Наявне поєднання історичної сюжетної лінії з уявною або міфологічною. Е. Доктороу стверджував, що мета художньої літератури як мистецтва перевершує об'єктивність історії, тому його більше турбувало сприйняття людьми певного періоду історії (запахи, звуки, те, як люди рухаються і як вони говорять). Символіка назви роману розкриває авторське розуміння цього періоду: розвиток американського суспільства є стрімким і дисонансним рухом, нелогічним і хаотичним. Складне і суперечливе буття в Америці і образ самої країни створюється завдяки переплетінню сюжетних ліній роману.

Е. Доктороу відтворює історію Америки початку ХХ століття через зображення багатьох персонажів.

Письменник іронічно зображує манію величчя одного з головних героїв, Моргана, який хоче отримати сакральний знак і ночує у піраміді, яку перед тим пограбував. Морган також шукав сенс буття в Єгипті, однак ці пошуки знову завершилися невдачею.

Деякі з персонажів Е. Доктороу не мають імен, а інші мають узагальнені імена такі, як: «Батько», «Мати», «Тятя», «Малюк», «Бейбі», «Молодший брат матері». Останнього взагалі надалі скоротили до аббревіатури «МБМ».

Проблемами головних персонажів роману «Регтайм» є труднощі в прийнятті змін життя, а також намагання знайти сенс у власному досвіді і в оточуючому світі. У романі через різні реакції героїв передаються ефекти великих змін в американському суспільстві на рубежі ХІХ-ХХ століть. Деякі герої твору приймають зміни, в той час, як інші відмовляються приймати нове та ведуть боротьбу з ним.

У романі показано, що жінки стикаються з відкритим насильством, яке походить не лише від їх соціально-економічного контексту, але й від їхнього власного жіночого стану в глибоко патріархальному суспільстві. Таким чином, регтайм символічно постає інструментом для викриття гніту, а часом і

насильства, з яким стикалися жінки в американському суспільстві того часу, яке також перетинається з расовою дискримінацією.

Кожен персонаж роману Е. Доктороу «Регтйам» має свої особливості й проходить певну трансформацію. Батько - заможний, білий чоловік вищого класу, який втішається традиційними гендерними ролями та суворими соціальними очікуваннями. Він залишається рішучим у своїх шляхах, незважаючи на багато можливостей зростати. Він цінує почуття потреби і любить помститися тим, хто його не поважає; стурбований своєю спадщиною та зовнішнім виглядом, щоб зберегти повагу сусідів; тому будь-що скандальне чи незвичне глибоко його турбує.

Головною метою персонажа Колхауза Уокера є висвітлення расових відносин. Успішний регтайм-музикант і освічений темношкірий чоловік, Колхаус вимагає, щоб до нього ставилися з повагою, що бентежить багатьох білих людей, включаючи Батька. Образ Матері показано як образ жінки із традиційними поглядами жінки вищого соціального статусу, але коли вона опиняється в нових ситуаціях, традиційні жіночі ролі її вже не задовольняють.

На початку роману Молодший Брат — пригнічений, безцільний молодий чоловік, який всю цінність свого життя пов'язує зі своїми стосунками з Евеліною Несбіт. Коли вона кидає його, він спустошений і самогубний. Під керівництвом Емми Голдман, Молодший Брат приєднується до боротьби Колхауса з несправедливістю, а згодом до Мексиканської революції. На відміну від решти членів своєї родини, Молодший Брат не тільки визнає несправедливість у суспільстві, але й протистоїть їй, якою б необережною не була його поведінка.

Тятя втілює американську мрію. Він приїжджає до Америки ні з чим, крім таланту та працьовитим духом, довгі години працює у жахливих умовах, щоб утримувати сім'ю, ризикує та переслідує свою мрію про краще життя. Спочатку він сповнений ідеалізму та надії, але поступово він розчаровується і нарікає, що Америка не дозволить йому навіть дихати. Проте згодом він

починає робити свої перші підприємницькі спроби і називає символічно себе бароном Ашкеназі. Сара, наречена Колхауза, яка ховає свого новонародженого немовля в саду Матері, однак її випадково вбивають агенти Секретної служби, які помилково вважають, що вона намагалася вбити президента.

Роман Е. Доктороу «Регтайм» включає в себе розповіді робітників, жінок, емігрантів, які в той час замовчували. Роман дуже часто змушує замислюватись над їх власним розумінням історії. Твір письменника зображує не тільки саму епоху, але й реалізацію американської мрії. У тексті зображено сучасний світ Америки, який зумовлює його минуле. Спираючись на реальні історичні події, Е. Доктороу поєднує історичні та вигадані деталі у створенні персонажів, що відтворює цілісну картину цілої історії Америки ХХ століття. Автор зображує життя мешканців Нью-Йорку на рубежі століть і до початку Першої світової війни.

Образ мозаїчної множинності образів підтверджує уявлення про Америку як країну «плавильного тигля». Автор переосмислює ідею про «американську мрію». Він порівнює минулі часи – початок ХХ століття, коли «ще не було іммігрантів, і так звана, «американська більшість» формувала цю ідею про «американську мрію», з серединою ХХ століття. З приїздом іммігрантів, яким було складно пристосуватись до нової культури і нових умов життя, що було обумовлено приналежністю до різних рас, релігій, почали виникати різні точки зору стосовно цих проблем і конфліктів різних культур і вірувань.

Е. Доктороу у романі «Регтайм» звертається до регтайму як до символу епохи, у художній оповіді роману письменник використовує принцип «зустрічних мотивів» як модифікацію традиційної для афроамериканського мистецтва техніки «питання-відповідь», а також синкопу. Крім того, оповіді твору притаманні емоційна стриманість, іронічно-ігрове начало, що також зближує його з мелодією регтаймів.

Впродовж роману зображується життя трьох різних поколінь американських сімей. Ці три родини складають три групи героїв (білі американці, єврейські іммігранти, афроамериканці), які уособлюють «єдину родину» американців, показуючи становлення американського суспільства в епоху регтайму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ильин И.П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. – М.: Интрада, 1996. – 256 с.
2. Горных А.А., Грицанов А.А. Деконструкция // Всемирная энциклопедия. Философия. XX век. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2002. – С. 212
3. Кабанов И.В. Английская литература после 1945 года // Зарубежная литература XX века / Под ред. В.М.Толмачева. – М.: ИЦ "Академия". – 2003. – С. 433 – 466.
4. Хайдеггер М. Бытие и время. – СПб.: Наука, 2002. – 451 с
5. Ритм, пространство и время в литературе и искусстве / Отв. ред. Б. Ф. Егоров. Л., 1974.
6. Доктороу Э. Рэгтайм: Роман. – М.: Иностранная литература, Б.С.Г. – ПРЕСС, 2000. – 288 с
7. Дьяконова Н. Интеллектуальный роман Олдоса Хаксли // Хаксли О. Шутовской хоровод. – СПб.: Амфора, 1999. – С. 5 – 16.
8. Венедиктова Т.Д. Литература США после 1945 года // Зарубежная литература XX века / Под ред. В.М.Толмачева. – М.: ИЦ "Академия". – 2003 – С. 467 – 502.
9. Пинский Л. Реализм эпохи Возрождения. – М.: Гослитиздат, 1961. – 366 с
10. Нестерік Е. В., Мухатаєва А. А. Художній час як літературна і текстова категорія // Молодий вчений. - 2015. - №9. - С. 1391-1393.
11. Бахтин М. М. Эпос и роман; Формы времени и хронотопа в романе // Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики. М., 1975.
12. Гуревич А. Я. Категории средневековой культуры. М., 1984. (Разд.: Средневековый хронотоп.)
13. Конен В. Рождение джаза [Электронный ресурс]. М.: Сов. композитор, 1984. 312 с.

14. Роднянская И. Б. Художественное время и художественное пространство // Литературный энциклопедический словарь. М., 1987.
15. Carr D. Moral and personal identity / David Carr // International Journal of Education and Religion. — 2001. — II (1). — P. 79—97.
16. Исследования в области мифопоэтического. Избранное. М., 1995.
17. Успенский Б. А. Поэтика композиции // Успенский Б. А. Семиотика искусства. М., 1995. (Разд.: «Точки зрения» в плане пространственно-временной характеристики.)
18. Faryno J. Введение в литературоведение. Katowice, 1980. Ч. 2. (Разд.: Пространство и время)
19. Kleiner J. The Role of Time in Literary Genres // Zagadnienia rodzajów literackich. Lodz, 1959. Т. 2. Z. I (2).
20. Бенедиктова Т. Литература США после 1945 года./ Бенедиктова Т. Зарубежная литература XX века. -М.: Академия, 2003.- С. 467 - 502.
21. Білоножко Л.В. Перекодування джазу у романі Е. Доктороу «Регтайм» і Т.Моррісон «Джаз» як прояв інтермедіальності- дис.-Київський національний університет імені Т.Шевченка.-Київ-2015.
22. Денисова Т. Історія американської літератури./ Денисова Т. -К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. -487 с.
23. Trenner R. E. L. Doctorow, essays and conversations / Richard Trenner. — Princeton, N. J. : Ontario Review Press, 1983. — 216 p.
24. Есин А.Б. Принципы и приёмы анализа литературного произведения./ Есин А.Б.- М., 2000, -312 с.
25. Карлина Н. Миф Америки в американской и русской литературе второй половины XX века: Э. Л. Доктороу и В. Аксенов:/ Карлина Н. дисс. ... к. филол. н.- М., 2005. - 184 с.
26. Юхимчук Я.В. Поетика та типологія музичного екфразису у прозі другої половини 20-го -початку 21-го століття (компаративний аспект). НАН України –інститут літератури імені Т.Г.Шевченка – дис. – Київ – 2017,170 с.

27. Bloom H. E.L. Doctorow's Ragtime / H. Bloom. — Philadelphia : Chelsea House Publishers, 2004. — 105 p.
28. Хализев В.Е. Теория литературы./ Хализев В.Е. - М., 2005, - с.276
29. Писатели США: Краткие творческие биографии. Под. ред. Я. Засурского. - М.: Радуга, 1990. 624 с.
30. Кравченко А.С. Часопросторова структура роману Доктороу Е. Л. «Регтайм»./ Кравченко А.С.//Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна-2015.-С 136-146.
31. Карлина Н. Имена героев романа «Регтайм» Л . Доктороу. и В.Аксенова / Карлина Н.//Литература 20-ого века.-М.,-2003.-С. 124-129.
32. Євченко О. Образ буття в романі Е. Доктороу «Регтайм»./ Євченко О. // ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2007. № 33. -С. 102-104.
33. Одинцов В. Стилистика текста. / Одинцов В. - М., 1980, с.171
34. Хаксли О. Шутовской хоровод. — СПб.: Амфора, 1999. — 541 с.
35. Тмарченко Н.Д., Тюпа В.И., Бройтман С.Н. Теория литературы. В 2 томах. / Тмарченко Н.Д., Тюпа В.И., Бройтман С.Н. - М., 2004, т.1, - с.223
36. Кравченко А.С. Постмодерністська проблематика Доктороу Е. Л. «Регтайм»./ Кравченко А.С.//Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна-2014.-С 312-315.
37. Jameson F. Postmodernism, or The Cultural Logic of Late Capitalism / F. Jameson. — Durham : Duke UP, 1991. — 438 p.
38. О.В. Євченко, стаття, Образ буття в романі Е. Доктороу "Регтайм", Житомирський державний університет імені Івана Франка.
39. Fowler D.Understanding E.L. Doctorow. —Columbia, SC: University of South Carolina Press, 1992. — 174 p.
40. Gussow M. Novelist Syncopates History in Ragtime. NYTimes.
41. Harris S. Myths of individualism in E.L. Doctorow's "Ragtime" //Australian Journal of American Studies. — 2001. — Vol. 20. — No 2. — P. 47- 61.

42. Mills H. Creators on Creating. E.L. Doctorow. – Saturday Review, 1980.– No14. – p. 45.
43. Doctorow E. L. Ragtime. – London: Penguin Books, 2006. – 270 p.
44. Baker J. PW Interviews: E. L. Doctorow in Conversations with E. L. Doctorow / ed. Christopher D. Morris. – Jackson: University Press of Mississippi, 1999. – P. 1-4.
45. Berryman C. Ragtime in Retrospect E.L. Doctorow's Ragtime. – South Atlantic Quarterly: Gale Literary Resource Center, 1982.
46. Blesh R., Janis H. They all played ragtime. – New York: Oak Publications, 1971. – 347 p.
47. Bloom H.E.L. Doctorow. – Philadelphia: Chelsea House Publishers, 2002. – 105 p.
48. Ditsky J. The German source of Ragtime: A Note / ed. by R. Trenner. E.L. Doctorow. Essays and Conversations. – Ontario: Persea books, 1983.
49. Hutcheon L. Poetics of Postmodernism: History, Theory, Fiction. N. Y.: Routledge, 1988.
50. Богина М.А. Етнокультурні процеси у США наприкінці XVIII – початку XX cc. – М., 1986.
51. Карліна Н.Н. Імена героїв роману «Регтайм» Е. Л. Доктороу // Філологія у системі сучасних унів. освіти. – 2002.
52. Карліна Н.Н. Прощання з XX століттям у романах Е. Л. Доктороу та В.Аксенова // Література XX cc. – 2003.